

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМІРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідно до ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/081.00.1/М/ ОКІ-2023
	Екземпляр № 1	Арс 1/10

ЗАТВЕРДЖЕНО

Вченою радою факультету
національної безпеки, права та
міжнародних відносин
01 вересня 2023 р., протокол № 8

Вченої ради
Лариса СЕРГІЄНКО

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «Методологія наукових досліджень»

для здобувачів вищої освіти освітнього ступеня «магістр»
спеціальності 081 «Право»
освітньо-професійна програма «Право»
факультет національної безпеки, права та міжнародних відносин
кафедра права та правоохоронної діяльності

Схвалено на засіданні кафедри
права та правоохоронної
діяльності
29 серпня 2023 р., протокол № 8

Завідувач кафедри
Іван ДРАГАН

Гарант освітньо-професійної
програми

Олександр ОСТРОГЛЯД

Розробник: д.н.держ.упр., проф., завідувач кафедри права та
правоохоронної діяльності, Іван ДРАГАН

Житомир
2023 – 2024 н.р.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/081.00.1/М/ ОК1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 2/10

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітній ступінь	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 3	Галузь знань: 08 Право	Нормативна	
Модулів – 2	Спеціальність: 081«Право»	Рік підготовки:	
Змістових модулів – 2		1	1
Загальна кількість годин - 90		Семестр	
		1	1
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –3	Освітній ступінь «Магістр»	Лекції	
		32 год.	8 год.
		Практичні	
		16 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
42 год.	78 год.		
		Вид контролю: залік	

Співвідношення кількості годин аудиторних занять до самостійної та індивідуальної роботи становить:

для денної форми навчання – 53 % аудиторних занять, 47% самостійної та індивідуальної роботи.

для заочної форми навчання – 14 % аудиторних занять, 86% самостійної та індивідуальної роботи.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/081.00.1/М/ ОК1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 3/10

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Нова освітня парадигма потребує переходу від фронтальної організації навчання до індивідуальної, від накопичення знань як самодостатнього процесу до виховання вміння оперувати здобутими знаннями. Тому актуальним є методичне забезпечення процесу оволодіння здобувачами вищої освіти практичними навичками науково-дослідної діяльності, яка формує системність та логічність професійного мислення, творчість та цілеспрямованість майбутньої діяльності. Успішне володіння навичками дослідження і творчої роботи магістрами допомагає їм порівняно легко включатися в професійну діяльність, переводити наукові знання в практичну площину. У зв'язку з цим до навчальних курсів включено спеціальну навчальну дисципліну «Методологія наукових досліджень».

Метою навчальної дисципліни є набуття та поглиблення знань здобувачів вищої освіти щодо основних положень та відомостей про роль і місце науки у розвитку суспільства, про закономірності розвитку науки, про організацію та шляхи забезпечення юридичних наукових досліджень, про організацію та проведення наукових досліджень, а також підготовка їх до самостійного навчання та виконання наукової роботи.

Завданнями вивчення навчальної дисципліни є:

Методичні: забезпечити підготовку майбутніх фахівців до самостійного навчання та проведення наукових досліджень на високому методологічному рівні, що дозволять вирішувати проблеми об'єктивно, з належним науковим обґрунтуванням.

Пізнавальні: сформувати знання з використання методів наукового пізнання для проведення науково-дослідної роботи.

Практичні: сформувати вміння здобувачів вищої освіти ставити перед собою завдання, для вирішення яких потрібний науковий пошук, а також організації, постановки та проведення науково-дослідної роботи.

Зміст навчальної дисципліни направлений на формування наступних **компетентностей**, визначених стандартом вищої освіти зі спеціальності 081 «Право»:

ЗК1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу. ЗК2. Здатність проводити дослідження на відповідному рівні.

ЗК3. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК8. Здатність спілкуватися з представниками інших професійних груп різного рівня (з експертами з інших галузей знань/видів економічної діяльності).

СК2. Здатність аналізувати та оцінювати вплив правової системи Європейського Союзу на правову систему України.

СК5. Здатність використовувати сучасні правові доктрини та принципи у правотворчості та в процесі застосовування інститутів публічного і приватного права, а також кримінальної юстиції

СК9. Здатність застосовувати міждисциплінарний підхід в оцінці правових явищ та правозастосовній діяльності.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/081.00.1/М/ ОК1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 4/10

СК13. Здатність доносити до фахівців і нефахівців у сфері права інформацію, ідеї, зміст проблем та характер оптимальних рішень з належною аргументацією.

СК16. Розуміння методології наукових досліджень у сфері права та здатність аналізувати, інтерпретувати результати наукових досліджень, включаючи використання міждисциплінарних та порівняльно-правових підходів.

Отримані знання з навчальної дисципліни стануть складовими наступних **програмних результатів** навчання за спеціальністю 081 «Право»:

ПРН 2. Співвідносити сучасну систему цивілізаційних цінностей з правовими цінностями, принципами та професійними етичними стандартами.

ПРН 3. Проводити збір, інтегрований аналіз та узагальнення матеріалів з різних джерел, включаючи наукову та професійну літературу, бази даних, цифрові, статистичні, тестові та інші, та перевіряти їх на достовірність, використовуючи сучасні методи дослідження.

ПРН 4. Здійснювати презентацію свого дослідження з правової теми, застосовуючи першоджерела та прийоми правової інтерпретації складних комплексних проблем, що постають з цього дослідження, аргументувати висновки.

ПРН 5. Вільно спілкуватися правничою іноземною мовою (однією з офіційних мов Ради Європи) усно і письмово.

ПРН 7. Дискутувати зі складних правових проблем, пропонувати і обґрунтовувати варіанти їх розв'язання.

ПРН 8. Оцінювати достовірність інформації та надійність джерел, ефективно опрацьовувати та використовувати інформацію для проведення наукових досліджень та практичної діяльності.

ПРН 12. Проводити порівняльно-правовий аналіз окремих інститутів права різних правових систем, враховуючи взаємозв'язок правової системи України з правовими системами Ради Європи та Європейського Союзу.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/081.00.1/М/ ОК1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 5/10

3. Програма навчальної дисципліни

МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 1. НАУКА ЯК СИСТЕМА УЯВЛЕНЬ ПРО СВІТ

1. Сутність науки та її антиподи
2. Суб'єкти та об'єкти пізнання
3. Поняття наукової концепції, сутність гіпотези
4. Поняття детермінізму
5. Головні завдання науки ХХІ століття
6. Стани галузей знань
7. Особливості наукової революції
8. Критерії класифікації науки
9. Методика навчання, способи автономної організації практичної та теоретичної діяльності здобувачів вищої освіти

Тема 2. ПОНЯТТЯ МЕТОДОЛОГІЇ ТА МЕТОДУ У НАУКОВОМУ ДОСЛІДЖЕННІ

1. Поняття про методологію та метод наукового дослідження
2. Функції методології та види методології
3. Типологія методів наукового дослідження
4. Вибір методів дослідження
5. Види та джерела наукової інформації, способи фіксації інформації
6. Цінність інформації: достовірність, об'єктивність, своєчасність, повнота, суттєвість
7. Сутність міждисциплінарного підходу в науці та освіті

Тема 3. СУТНІСТЬ МЕТОДОЛОГІЇ ПРАВОВОЇ НАУКИ

1. Методологія і методи в пізнанні держави і права
2. Складові методології правової науки
3. Сутність і особливості філософського підходу до права
4. Загальнонаукові методи пізнання держави і права
5. Спеціальні та власні методи правознавства
6. Аргументація як метод юридичного міркування
7. Порівняльно-правовий метод в науці

Тема 4. ОСОБЛИВОСТІ МЕТОДОЛОГІЇ СУЧАСНОЇ ПРАВОВОЇ НАУКИ

1. Тенденції методології правової науки
2. Роль раціональних та іраціональних засобів пізнання
3. Сучасні підходи до розуміння проблем правової науки
4. Методологічні засади сучасних правових доктрин, цінностей, принципів та професійні етичні стандарти
5. Методики проведення порівняльно-правових досліджень проблем співвідношення міжнародного та національного права
6. Вплив правової системи Європейського Союзу (як системи більш високого порядку) на правову систему України

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/081.00.1/М/ ОК1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 6/10

МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Тема 5. ОРГАНІЗАЦІЯ ЗБОРУ, ОБРОБКИ ТА АНАЛІЗУ ІНФОРМАЦІЇ

1. Взаємодія із науковим керівником
2. Вибір теми дослідження, її формулювання та обґрунтування
3. Вибір об'єкту дослідження
4. План наукового дослідження
5. Складання робочої методики наукового дослідження і основні вимоги до неї
6. Визначення теоретичного і практичного стану проблеми
7. Нагромадження матеріалів у процесі статистичних спостережень та їх аналіз

Тема 6. ОБҐРУНТУВАННЯ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ ЙОГО РЕЗУЛЬТАТІВ

1. Зміст обґрунтування науково-дослідної роботи.
2. Схема обґрунтування: анотація, опис проекту (план реалізації проекту, ресурси, необхідні для реалізації проекту, результати реалізації проекту), бюджет
3. Методи зведення й обробки результатів експериментальних досліджень: графічні, табличні
4. Оформлення таблиці та її розміщення у науковій праці
5. Оформлення графічних залежностей у вигляді графіків та діаграм.

Тема 7. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВО-ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ МАГІСТРА

1. Науково-дослідна робота здобувачів вищої освіти
2. Порядок виконання і захисту магістерської роботи
3. Зміст і структура вступу, теоретичної частини, головних розділів, висновків і пропозицій
4. Вимоги до написання спеціальних термінів, цифрових матеріалів
5. Посилання на першоджерела використаних даних
6. Підготовка висновків, пропозицій за результатами науково-дослідної роботи, їх об'єктивність і обґрунтованість
7. Підготовка до публічного виступу та презентація обґрунтованих результатів дослідження для широкої аудиторії
8. Необхідність дотримання основних правил ведення дискусії
9. Засоби ефективного спілкування

Тема 8. ОФОРМЛЕННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАУКОВОГО ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ВПРОВАДЖЕННЯ В ПРАКТИКУ

1. Наукова публікація: поняття, функції, основні види
2. Наукова монографія, наукова стаття, тези доповідей
3. Методика підготовки та оформлення публікацій
4. Форми звітності при науковому дослідженні. 5. Оцінка ефективності наукових досліджень
5. Впровадження у практичну діяльність результатів наукових досліджень

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/081.00.1/М/ ОК1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 7/10

4. Структура (тематичний план) навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						Заочна форма					
	усього	у тому числі					усьо- го	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ												
Тема 1. Наука як система уявлень про світ	11	4	2	X	X	5	11	1	X	X	X	10
Тема 2. Поняття методології та методу у науковому дослідженні	11	4	2	X	X	5	11	1	X	X	X	10
Тема 3. Сутність методології правової науки	11	4	2	X	X	5	11	1	1	X	X	9
Тема 4. Особливості методології сучасної правової науки	11	4	2	X	X	5	11	1	1	X	X	9
МКР №1	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
<i>Разом за модулем 1</i>	<i>44</i>	<i>16</i>	<i>8</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>20</i>	<i>44</i>	<i>4</i>	<i>2</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>38</i>
МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЙНІ АСПЕКТИ ПРОВЕДЕННЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ												
Тема 5. Організація збору, обробки та аналізу інформації	11	4	2	X	X	5	11	1	1	X	X	10
Тема 6. Обґрунтування наукового дослідження та оформлення його результатів	11	4	2	X	X	5	11	1	1	X	X	10
Тема 7. Організація науково-дослідної роботи магістра	11	4	1	X	X	6	12	1	X	X	X	10
Тема 8. Оформлення результатів наукового дослідження та їх впровадження в практику	11	4	1	X	X	6	12	1	X	X	X	10
МКР №2	2	X	2	X	X	X	X	X	X	X	X	X
<i>Разом за модулем 2</i>	<i>46</i>	<i>16</i>	<i>8</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>22</i>	<i>46</i>	<i>4</i>	<i>2</i>	<i>X</i>	<i>X</i>	<i>40</i>
Разом годин	90	32	16	X	X	42	90	8	4	X	X	78

5. Теми практичних (лабораторних) занять

№	№	Назва теми	Кількість год (д/з ф.н.)	
1	1	Тема 1. Наука як система уявлень про світ	2	X
2	2	Тема 2. Поняття методології та методу у науковому дослідженні	2	X
3	3	Тема 3. Сутність методології правової науки	2	1
4	4	Тема 4. Особливості методології сучасної правової науки	2	1
5	5	Тема 5. Організація збору, обробки та аналізу інформації	2	1
6	6	Тема 6. Обґрунтування наукового дослідження та оформлення його результатів	2	1
7	7	Тема 7. Організація науково-дослідної роботи магістра	2	X
8	8	Тема 8. Оформлення результатів наукового дослідження та їх впровадження в практику	2	X
<i>Разом за семестр</i>			<i>16</i>	<i>4</i>

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/081.00.1/М/ ОК1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 8/10

6. Завдання для самостійної роботи

Передбачається, що в період вивчення дисципліни студент самостійно розв'язує домашнє завдання, вивчає матеріал курсу в процесі підготовки до практичних занять та семінарів, а також в цілому перед сесією.

№		Назва теми	Кількість год.	
МОДУЛЬ 1. ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ МЕТОДОЛОГІЇ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ				
1	1	Тема 1. Наука як система уявлень про світ	5	10
2	2	Тема 2. Поняття методології та методу у науковому дослідженні	5	10
3	3	Тема 3. Особливості методології правової науки	5	9
4	4	Тема 4. Сутність методології правової науки	5	9
МОДУЛЬ 2. ОРГАНІЗАЦІЯ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ				
5	5	Тема 5. Організація збору, обробки та аналізу інформації	5	10
6	6	Тема 6. Обґрунтування наукового дослідження та оформлення його результатів	5	10
7	7	Тема 7. Організація науково-дослідної роботи магістра	6	10
8	8	Тема 8. Оформлення результатів наукового дослідження та їх впровадження в практику	6	10
<i>Разом</i>			42	78

Завдання для самостійної роботи передбачає:

- опрацювання конспекту лекційних занять;
- опрацювання основної та додаткової літератури;
- вивчення новин, Інтернет-ресурсів з питань методології наукових досліджень.

7. Індивідуальні завдання

Під час опанування блоку самостійної роботи студенти мають виконати індивідуальне завдання у вигляді тези доповіді для виступу на науково-практичній конференції. Обсяг тези доповіді – 3-5 стр. тексту (розмір шрифту – 14 пунктів, береги – 2 см, міжрядковий інтервал – 1,5).

8. Методи навчання

В процесі викладання даного предмету використовуються:

а) методи організації і здійснення навчально-пізнавальної діяльності (пояснення, інструктаж, розповідь, лекція; ілюстрування, демонстрування, самостійне спостереження, вправи, практичні і дослідні роботи);

б) методи стимулювання навчальної діяльності (навчальна дискусія, створення ситуації інтересу у процесі викладання, створення ситуації новизни, опора на життєвий досвід студента);

в) методи контролю і самоконтролю у навчанні (усний, письмовий, тестовий, графічний, самоконтроль і самооцінка).

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/081.00.1/М/ ОК1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 9/10

9. Методи контролю

Контроль складається з поточного контролю виконання студентами самостійної роботи, модульного контролю, контролю виконання індивідуальних завдань.

Поточний контроль виконання самостійної роботи здійснюється шляхом усного опитування під час практичних занять, міні-колоквиумів, ділових ігор, перевірки домашнього завдання, тестування.

10. Розподіл балів

Поточне тестування та самостійна робота								Сума
Змістовий модуль 1				Змістовий модуль 2				100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	
10	10	20	10	10	10	20	10	

Шкала оцінювання

За шкалою	Залік	Бали
A	Зараховано	90-100
B	Зараховано	82-89
C		74-81
D	Зараховано	64-73
E		60-63
FX	Не зараховано	35-59
F	Не зараховано	0-34

11. Рекомендована література

Основна література

1. Закон України «Про вищу освіту» від 01.07.2014р. № 1556. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 37-38. Ст.2004.

2. Закон України «Про інноваційну діяльність» від 04.07.2002р. № 40. *Відомості Верховної Ради України*. 2002. № 36. Ст.266.

3. Закон України «Про науково-технічну інформацію» від 25.06.1993р. №3322. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 33. Ст.345.

4. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» (від 26.11.2015 р. №848. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 3. Ст.25.

5. Закон України «Про пріоритетні напрями розвитку науки і техніки» від 11.07.2002 р. № 2623. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 48. Ст.253.

6. Данильян О.Г., Дзьобань О.П. *Методологія наукових досліджень: [підручник]*. Харків: Право, 2019. 368 с.

7. Корягін М.В., Чік М. Ю. *Основи наукових досліджень : [навч. посібник]*. К.: Алерта, 2019. 492 с.

Додаткова

1. Система стандартів з інформації, бібліотечної та видавничої справи. Бібліографічний запис. Бібліографічний опис. Загальні вимоги та правила складання (ГОСТ 7.1-2003, ІДТ): ДСТУ ГОСТ 7.1:2006. К.: Держспоживстандарт України, 2007. III. 47 с. (Національний стандарт України).

2. Стандарт з бібліографічного опису ДСТУ 8302:2015 Інформація та документація. Бібліографічне посилання / Державна наукова установа «Книжкова палата України імені Івана Федорова». URL: <http://www.ukrbook.net>.

Житомирська політехніка	МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЖИТОМИРСЬКА ПОЛІТЕХНІКА» Система управління якістю відповідає ДСТУ ISO 9001:2015	Ф-21.06- 05.01/081.00.1/М/ ОК1-2023
	Екземпляр № 1	Арк 10/10

3. Антоненко І., Баркова О. Бібліографічний опис електронних ресурсів : методичні матеріали для пристатейної бібліографії. *Бібліотечний вісник*.2006. №1. С.25-27.
4. Драган І.О. Модернізація житлово-комунального господарства в Україні: теорія, методологія, практика державного управління : [монографія]. Донецьк: Юго-Восток, 2010. 401 с
5. Кельман М.С. Методологія сучасного правознавства: становлення та основні напрями розвитку. *Психологія і суспільство*. 2015. №4. С.33-46.
6. Кельман М.С. Юридична наука: проблеми методології: [монографія]. Тернопіль: ТОВ «Терно-граф», 2011. 492 с.
7. Клименюк О. В. Виклад та оформлення результатів наукового дослідження: [підручник]. Ніжин: Аспект-Поліграф, 2007. 398 с.
8. Клименюк О. В. Технологія наукового дослідження: [підручник]. К.-Ніжин: Аспект-Поліграф, 2006. 308 с.
9. Ковальчук В.В., Моїсєєв Л.М. Основи наукових досліджень: [навч. посіб.]. 3-є вид., перероб. і доп. К.: Професіонал, 2005. 240 с.
10. Корнієнко М. В. Співвідношення права ЄС та європейського права. *Право і суспільство*. 2012. № 3. С. 18-22.
11. Крушельницька О. В. Методологія і організація наукових досліджень: [навч. посібник]. К. : Кондор, 2006. 192 с.
12. Методологія соціально-економічного дослідження: [навч. посіб.] / В.І. Ганін, Н.В. Ганіна, К.Д. Гурова; Харківський торговельно-економічний ін-т Київського національного торговельно-економічного ун-ту. К.: Центр учбової літератури, 2008. 224 с.
13. Методологія наукових досліджень: [навч. посібник] / А.М.Єріна, В.Б.Захожай, Д.Л.Єрін. К. : ЦНЛ, 2004. 212 с.
14. Наукове дослідження: організація, методологія, інформаційне забезпечення: [навч. посіб.] / В.Л. Пілюшенко, І.В. Шкрабак, Е.І. Славенко. К.: Лібра, 2004. 344 с.
15. Основи наукових досліджень: [підручник] / М.І. Пилипчук, А.С. Григор'єв, В.В. Шостак. К. : Знання, 2007. 270 с.
16. Ракша-Слюсарєва О.А. Дослідна робота: [навч. посібник]. Донецьк: ДонНУЕТ, 2008. 255 с.
17. Русенко І. Філософсько-правове розуміння принципів права у правовій системі Європейського Союзу. *Публічне право*. 2014. №1(13). С.231-238.

Інформаційні ресурси в Інтернеті

1. Інформаційно-пошукова система. URL: <http://inpos.com.ua>
2. Пошукові служби Інтернет. URL: <http://www.kinder.mkstat.net/pages/libfindix/inetfind.htm>
3. Сторінка Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>
4. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І.Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>